

คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์

The Plow the Pen and the Professor

Review Book

บทความวิจารณ์

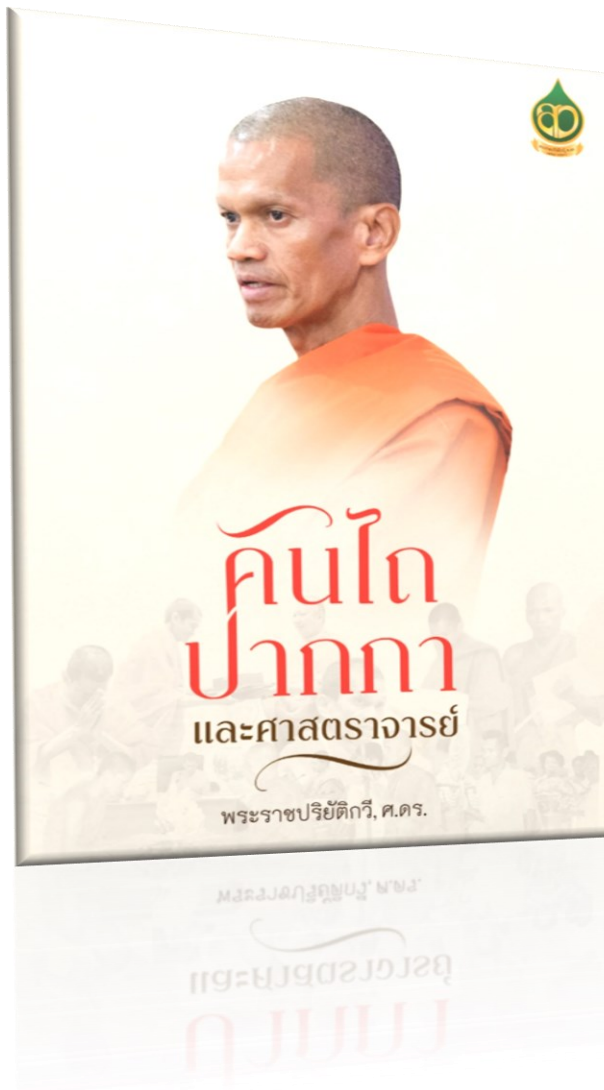
คมน์อนันต์ สงกิตติสุนทร

Khomanan Songkittisoonthorn

สำนักงานกลาง วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

Head Office Wat Saket Ratchaworamahawihan, Pom Prap Sattru Phai District, Bangkok

E-mail.: khomanan@gmail.com.

ชื่อหนังสือ The Plow the Pen and the Professor.

ผู้เขียน พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

สำนักพิมพ์ ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์

ปีที่พิมพ์ 2563

พิมพ์ครั้งที่ 1

จำนวนหน้า 155.

บทนำ

หนังสือ เรื่อง “คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์” เขียนโดย พระราชปรีดิภักดิ์, ศ.ดร. (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระพรหมวัชรธีรจารย์ (สมจินต์ สมมาบุญโญ ป.ธ.9) ศาสตราจารย์, ดร. อธิการบดี รูปที่ 6 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือแบ่งออกเป็น 3 ช่วง มีจำนวนหน้าทั้งสิ้น 155 หน้า หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนพยายามบอกเล่าเรื่องราวอดีตชีวิตประวัติที่สะท้อนถึงการเดินทางของชีวิต ผ่าน 3 ช่วงหลักของชีวิต ช่วงที่ 1 “คันไถ” ซึ่งบรรยายถึงชีวิตในชนบท สะท้อนชีวิตในวัยเด็กและพื้นเพความเป็นอยู่ โดยเฉพาะช่วงวัยเด็กซึ่งครอบครัวมีฐานะยากจน ต้องช่วยงานเกษตรกรรมและเผชิญความลำบากหลากหลาย นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเล่าถึงอุปสรรคในการเข้าเรียน และการตัดสินใจขอเป็นสามเณร เพื่อโอกาสทางการศึกษา ช่วงที่ 2 “ปากกา” ที่เป็นสัญลักษณ์ของการเฝ้าหาความรู้และการศึกษาในร่มกาสาวพัสตร์ เริ่มตั้งแต่การเรียนธรรมะในท้องถิ่น ไปจนถึงการย้ายวัดเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ แม้ต้องเผชิญกับความยากลำบากและการโยกย้ายหลายครั้ง และช่วงที่ 3 “ศาสตราจารย์” ซึ่งเป็นบทสรุปของการก้าวสู่จุดสูงสุดในเส้นทางวิชาการและการบริหารในมหาวิทยาลัย การเดินทางที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นและอุปสรรคนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงพลังของความเพียรพยายาม การศึกษา และศรัทธาในวิถีชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ว่า “วิริเยน ทุกขมจเจติ” บุคคลล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

ผู้วิจารณ์สนใจนำหนังสือเรื่องนี้มาวิจารณ์เพราะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตจริงที่ยิ่งกว่าละครของเด็กชายสมยง วันจันทร์ ผู้ที่มาจากครอบครัวยากจนในชนบท ขาดโอกาสทางการศึกษา แต่ด้วยความมุ่งมั่นและความเพียรพยายาม ทำให้ก้าวข้ามอุปสรรคนานัปการ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กในชนบทหรือเด็กที่ด้อยโอกาสสามารถประสบความสำเร็จได้หากมีความพยายาม มีเป้าหมายในชีวิต และฝ่าฟันไปให้ถึงจุดหมาย

หนังสือเรื่อง คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์ เป็นเรื่องราวอดีตชีวิตประวัติที่สะท้อนถึงการเดินทางชีวิตของเด็กชายสมยง วันจันทร์ ซึ่งต่อมาได้บรรพชาเป็นสามเณร ศึกษาเล่าเรียนอย่างมุ่งมั่น และก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งทางวิชาการและการบริหารในวงการสงฆ์และสถาบันอุดมศึกษา มีเนื้อหาทั้งหมด 3 ช่วง ดังนี้ (Prayoonsarn Thai Printing, 2020, pp.1-155)

ช่วงที่ 1 “คันไถ” ชีวิตในวัยเด็กของเด็กชายสมยง วันจันทร์ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2503 ณ บ้านกวางออย จังหวัดบุรีรัมย์ ในยุคที่หมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้า โทรศัพท์ หรือโทรศัพท์ ครอบครัวมีอาชีพหลักคือการทำนาและไร่ปอ ชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยความยากลำบากจากความแร้นแค้นทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีลูกหลายคนและที่ดินทำกินไม่มากพอ ทำให้สมยงในวัยเด็กต้องรับผิดชอบงานบ้านและงานในไร่ นา ตั้งแต่อายุน้อย เช่น ตักน้ำและรดน้ำต้นยาสูบหลังเลิกเรียน ความยากจนยังส่งผลให้เขาไม่ได้เข้าเรียนชั้นประถม 1 พร้อมกับเพื่อนร่วมวัย ในช่วงชีวิตนี้ ผู้เขียนได้เผชิญกับเหตุการณ์สำคัญหลายครั้ง เช่น การระบาดของ “โรคห่า” ในวัควาย ซึ่งทำให้ครอบครัวของเขาต้องเผชิญกับการสูญเสียปศุสัตว์และการถูกรังเกียจจากเพื่อนบ้าน เหตุการณ์นี้ส่งผลให้ผู้เขียนต้องต้อนควายไปเลี้ยงอย่างโดดเดี่ยว นอกจากนี้ ยังมีช่วงที่ครอบครัวประสบปัญหาฝนแล้ง ข้าวไม่พอกิน จนต้องไปยืมข้าวจากเพื่อนบ้าน ซึ่งสร้างความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจอย่างมาก ภายหลังจบชั้นประถม 4 ผู้เขียนได้เริ่มต้นชีวิตการเป็นชาวนาและรับจ้างทั่วไปอย่างเต็มตัว ท่านได้บรรยายการ

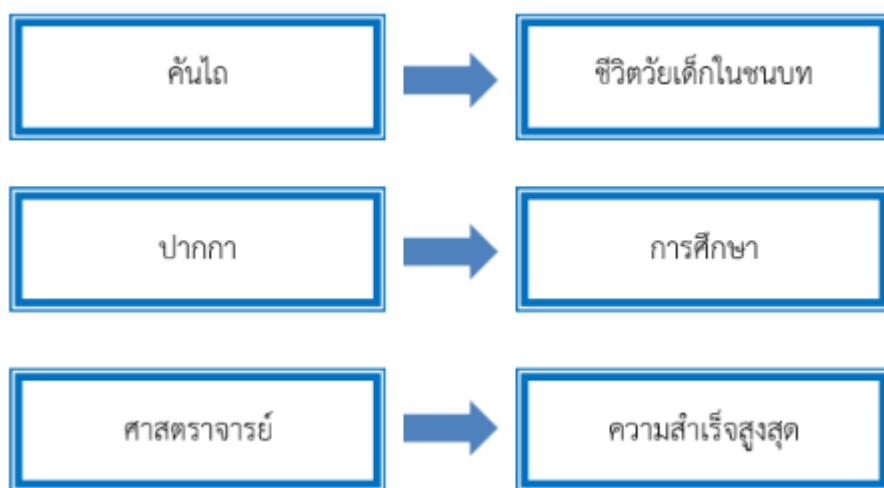
ไถนาถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ชาวนาส่วนใหญ่ไถเป็น แต่ไม่ใช่ ทุกคนที่สามารถไถได้อย่างเรียบร้อย โดยเฉพาะการไถบริเวณมุ่มคันนาทั้ง 4 ด้านที่ต้องใช้เทคนิคพิเศษ เมื่อ 50 ปีที่แล้ว ยังไม่มีรถไถ ชาวนาใช้ควายเทียมคันไถ วิธีการไถต้องใช้มือขวาจับคันไถ มือซ้ายจับเชือกบังคับควายให้เดินตรงไป และเลี้ยวซ้ายเมื่อถึงหัวมุ่มคันนา เทคนิคสำคัญคือการกระเเยกผลไถขึ้นแล้วเหวี่ยงออกไปทางขวาเมื่อใกล้ถึงหัวมุ่มคันนา ความยากง่ายในการไถ แปลงนาที่ไม่มีตอไม้ หญ้ารก และเป็นดินร่วนจะไถง่าย แต่ถ้ามีตอไม้มาก มีหญ้ามาก หรือเป็นดินเหนียว จะไถยากมาก ถือเป็นงานปราบเซียน และถ้าไถชนรากไม้ ผลไถหัก ก็จะทำให้งานจบลงทันที ผู้เขียนได้แฝงข้อคิดสำคัญในการทำงานให้ผู้อ่านได้พิจารณาว่างานทุกงานไม่ใช่แค่ใช้แรงหรือทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความชำนาญ ความคิดสร้างสรรค์ และประสบการณ์ งานที่ดูง่าย อาจมีรายละเอียดซับซ้อนซ่อนอยู่ ต้องรู้จักวางแผน ปรับตัว และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความอดทน ความขยัน และไม่รู้ไม่รู้ คือหัวใจของการทำงาน อุปสรรคคือบทเรียน ไม่ใช่จุดจบของความพยายาม ซึ่งผู้เขียนก็มีได้ย้อท้อ ยังคงมีความมานะพยายาม และความรับผิดชอบที่ต้องแบกรับเกินกว่าเด็กในวัยเดียวกัน ซึ่งหล่อหลอมให้ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

ช่วงที่ 2 “ปากกา” ด้วยความเห็นของผู้ใหญ่ในครอบครัว โดยเฉพาะพี่ชาย ผู้เขียนได้ตัดสินใจบวชเป็นสามเณรในปี 2516 ณ วัดกวางน้อย การบวชเป็นทางเลือกเดียวในการได้รับการศึกษาต่อ ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์ในวัยเยาว์นั้นเรียบง่ายและเต็มไปด้วยกิจวัตร เช่น การบิณฑบาต ทำความสะอาดวัด และช่วยเหลืองานต่าง ๆ เขายังเผชิญกับความยากลำบาก เช่น การขาดแคลนกับข้าว การเป็นโรคผิวหนัง และการถูกใช้แรงงานในงานก่อสร้างวัดที่กระทบต่อการเรียน แม้จะเคยคิดลาสิกขาเพื่อกลับไปทำนา แต่ด้วยคำขอร้องของพี่ชายที่ต้องการให้ผู้เขียนเรียนต่อ ทำให้ยังคงมุ่งมั่นที่จะศึกษาบาลีต่อไป เมื่อโอกาสสำคัญมาถึงมีสามเณรรุ่นพี่ชวนไปเรียนต่อที่วัดเสาไห้ จังหวัดสระบุรี และต่อมาสอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคด้วยความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสและพระอาจารย์บางรูป ผู้เขียนก็ได้ย้ายไปจำวัด ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสำนักเรียนบาลีที่มีชื่อเสียงและมีความพร้อมด้านการศึกษาอย่างยิ่ง ที่นี้ทำให้ผู้เขียนได้พัฒนาตนเองอย่างก้าวกระโดด สอบได้เปรียญธรรม 4, 5, 6 และ 7 ประโยคตามลำดับ การเป็นสามเณรเปรียญธรรม 7 ประโยค ถือเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องอย่างมากในยุคนั้น ในปี 2525 ผู้เขียนได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ หลังจากนั้น ยังคงมุ่งมั่นศึกษาต่อจนสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยคในปี 2528 ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดของการศึกษาบาลี หลังจากสำเร็จเปรียญธรรม 9 และยังคงใฝ่ฝันที่จะศึกษาต่อ และได้เข้าเรียนปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มี พ.ร.บ.รับรองปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ แต่ผู้เขียนก็ไม่ย่อท้อและสำเร็จการศึกษาปริญญาโทเป็นรูปแรกของมหาวิทยาลัยในปี 2534 ต่อมา ในปี 2535 ด้วยทุนการศึกษาจาก มจร. ท่านได้เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นการเดินทางไปต่างประเทศและขึ้นเครื่องบินครั้งแรกในชีวิต ชีวิตในอินเดียเต็มไปด้วยประสบการณ์แปลกใหม่และความท้าทาย ท่านได้พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ และมีส่วนสำคัญในการก่อสร้างวัดไทยกุสินาราเฉลิมราช เมืองกุสินารา (การะเขย) ในประเทศอินเดีย ดินแดนปรีณพพานของพระพุทธเจ้า

ช่วงที่ 3 “ศาสตราจารย์” เมื่อสำเร็จการศึกษาปริญญาเอก ในปี 2537 ได้เข้ารับราชการใน มจร. โดยเริ่มจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่กองวิชาการ ก่อนจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ เช่น ผู้อำนวยการกอง

วิชาการ รักษาการรองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย 2 สมัย (พ.ศ. 2541-2548) และ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ 3 สมัย (พ.ศ. 2549-2560) ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ท่านได้ขับเคลื่อนงานวิชาการและบริหารจัดการอย่างเข้มแข็ง มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ มจร. ได้รับพระราชบัญญัติรับรองสถานะ ในปี 2540 ก่อตั้งสำนักพิมพ์ มจร. และสถาบันภาษา และได้รับแต่งตั้งให้เป็น ศาสตราจารย์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ในปี 2556 ซึ่งเป็นศาสตราจารย์รูปที่สองของมหาวิทยาลัย และท้ายที่สุด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปี 2561 ผู้เขียนเน้นย้ำ "ความสำเร็จเกิดจากความเพียร ความมุ่งมั่น และมีเป้าหมาย" จาก “คันไถ” ในนาบุรรัมย์ สู่ “ปากกา” ในวัดปากน้ำ ก่อเกิด “ศาสตราจารย์” ผู้ปลูกธรรมะ ในดินแดนพุทธภูมิ” โดยมี องค์ธรรมอิทธิบาท 4 เป็นแรงขับเคลื่อน ผู้เขียนได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การเป็นคนชนบท ยากจน แต่ถ้ามีปัญญา สามารถเปลี่ยนชีวิตได้ด้วยการศึกษา เมื่อได้รับการศึกษาถึงขั้นสูงสุด ผู้เขียนได้นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาและต่อยอด โดยสร้างวัดไทยในอินเดีย นำพระพุทธศาสนาและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณสู่สังคมโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน

แผนผังเนื้อหาหนังสือ

บทวิจารณ์

หนังสือเรื่อง “คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์” ได้พรรณนาถึงวิถีชีวิตของคนในชนบท ผู้วิจารณ์ได้ทำการวิเคราะห์จากผลงานการเขียนอัตชีวประวัติ นำเสนอเนื้อหา การดำเนินชีวิต ในยุคเมื่อ 40 ปี เป็นฐานข้อมูล ซึ่งมีประเด็นที่ผู้วิจารณ์เห็นด้วยและตั้งข้อสังเกต ดังนี้

ประเด็นที่ผู้วิจารณ์เห็นด้วย มีทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความมุ่งมั่นและจิตวิญญาณที่ไม่ย่อท้อ (หน้า 34-68) การเดินทางจากวัดกวางน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ สู่วัดเสาไห้ จ.สระบุรี ขอยืมเงินเพื่อนทำบุญ ถูกเจ้าอาวาสวัดเสาไห้ดุเรื่องย้ายวัด ออกจากวัดเสาไห้ จ.สระบุรี โดยไม่มีจุดหมาย มุ่งหน้าสู่กรุงเทพมหานคร ต้องพบกับความผิดหวัง ไม่มีวัดไหนรับพระเถระเข้าพัก หลวงพี่เรวัตชวนไปพักที่วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) จังหวัดกาญจนบุรี มองดูแล้ว ไม่เห็นความก้าวหน้าในการศึกษา จึงมุ่งหน้ากลับมายังกรุงเทพมหานครอีกครั้ง และต้องพบกับความผิดหวังเมื่อหลวงพี่เรวัตได้ลาสิกขาไปแล้ว จึงไปขอพักที่วัดเพลงวิปัสสนา บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร แหล่งพักพิงชั่วคราว

ของผู้แสวงหา อยู่ได้ไม่นานต้องย้อนกลับไป จ.สระบุรีอีกครั้ง ณ วัดทองพุ่มพวง อ.เมือง จ. สระบุรี ถูกพระองค์อื่นตำหนิเรื่องไม่ช่วยงานก่อสร้าง จนถึงขั้นคิดจะลาสิกขา แต่พี่ชายขอร้องให้สู้ต่อ คิดจะเบนเข็มไปเรียนสายสามัญและสีกมรับราชการ ด้วยความที่เพื่อนไม่มารับ ทำให้ต้องกลับมามุ่งหน้าเรียนบาลีต่อและสอบได้ ป.ธ.3 เป็น “สามเณรมหา”

ผู้วิจารณ์เห็นถึงความเพียรพยายามและจิตวิญญาณที่ไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาของผู้เขียนได้อย่างเด่นชัด ตั้งแต่วัยเด็กที่ยากลำบากในชนบท การเผชิญหน้ากับโรคระบาดและการถูกกีดกันทางสังคม ตลอดจนความอดทนต่อความอดอยากและคำดูแคลน ระหว่างเส้นทางของการแสวงหาความรู้ในร่มกาสาวพัสตร์ที่ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ ทุกบททุกตอนสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จที่ได้มานั้นมิใช่เรื่องบังเอิญ แต่เกิดจากความมานะบากบั่นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาชีวิตที่ผู้เขียนยึดมั่นว่า "เมื่อทำ ทำให้ถึงที่สุด เมื่อเรียน เรียนให้จบขั้นสูงสุด เมื่อเป็น เป็นให้ดีที่สุด" นี่คือการสำคัญที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่านได้อย่างดียิ่ง

ประเด็นที่ 2 พลังแห่งการศึกษาและการบวชเพื่อยกระดับชีวิต (หน้า 34-72)

ผู้วิจารณ์เห็นว่าการศึกษาและวิถีแห่งการบวช เป็นหนทางเดียวในการยกระดับฐานะและโอกาสของผู้เขียนในยุคนั้น จากเด็กชาวนาที่ครอบครัวมีลูกหลายคน ไม่มีแม้กระทั่งข้าวจะหุง ไม่มีแม้กระทั่งชุดนักเรียนที่จะใส่ไปเรียน ชีวิตในร่มกาสาวพัสตร์ได้มอบโอกาสทางการศึกษาอันล้ำค่าที่ไม่อาจหาได้ในชีวิตฆราวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้เข้าศึกษา ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้พัฒนาตนเอง จนถึงจุดสูงสุดถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค เรื่องราวนี้เป็นการตอกย้ำคุณูปการของสถาบันสงฆ์ในการเป็นแหล่งบ่มเพาะปัญญาและเป็นบันไดชีวิตให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมไทย

ประเด็นที่ 3 การสะท้อนสภาพสังคมและวิถีชีวิตในอดีต (หน้า 11 – 26, 34 - 64)

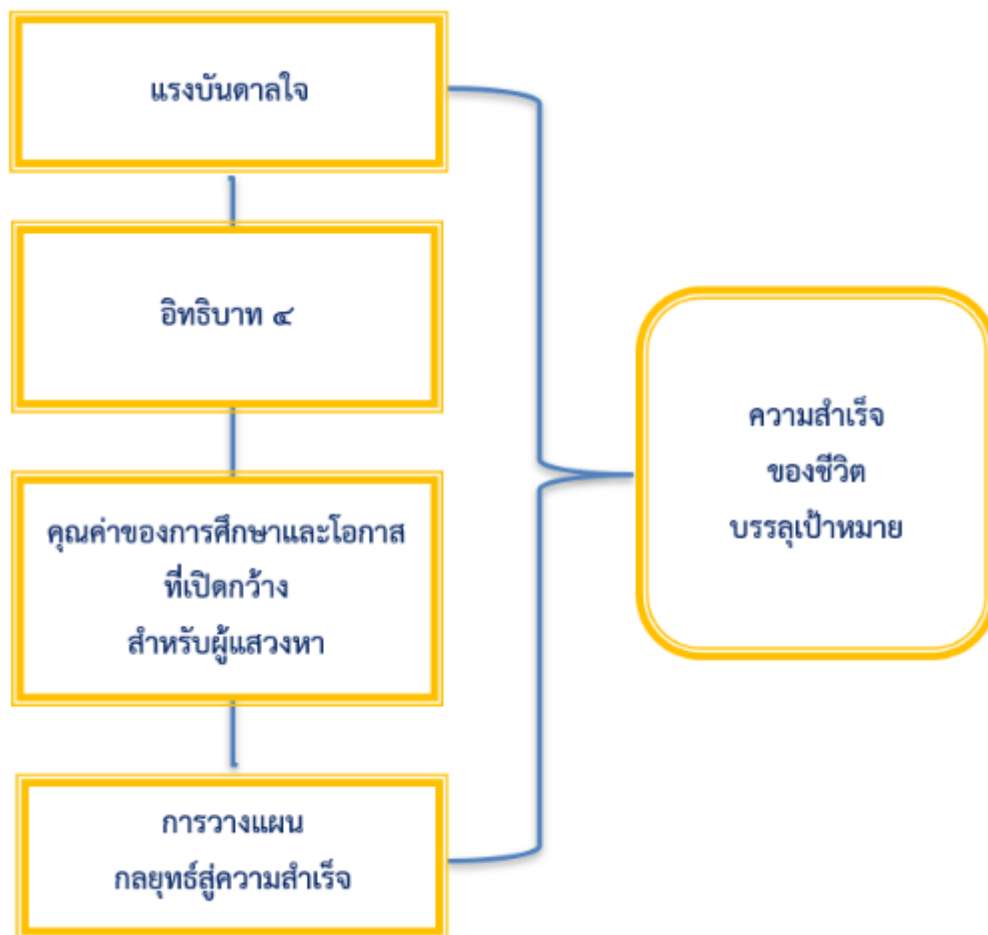
ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือได้พรรณนาถึงวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ได้อย่างละเอียดและสมจริง ไม่ว่าจะเป็นสภาพความยากจน การขาดแคลนสาธารณูปโภค การระบาดของโรคในสัตว์เลี้ยง หรือแม้แต่ภาพของงานบุญและความบันเทิงพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังได้เปิดเผยถึงสภาพความเป็นอยู่และการเรียนการสอนในวัดต่าง ๆ ในยุคนั้น ซึ่งมักมีข้อจำกัดและไม่สะดวกสบายอย่างที่คิด รวมถึงความยากลำบากในการเดินทางในกรุงเทพฯ สำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในอดีตได้อย่างชัดเจน

ประเด็นที่ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกต มี 1 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวที่ยังไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร ช่วงที่ครอบครัวถูกเพื่อนบ้านรังเกียจเพราะโรคระบาดในควาย ชีวิตในวัยเด็กหลังจบประถม 4 มีปัญหานั้นปัญหานี้ อยู่ตลอดหรือเหตุการณ์ฝนแล้งต่อเนื่อง 2 ปี ครอบครัวผู้เขียนมีลูกเยอะ ข้าวไม่พอกิน ทำให้ต้องไปขอยืมข้าวจากเพื่อนบ้านมากิน เพื่อนบ้านไม่พอใจ ในอารมณ์นั้นผู้เขียนรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ (หน้า 21 - 23, 29)

ผู้วิจารณ์เห็นว่าแม้ผู้เขียนจะผ่านเหตุการณ์สำคัญและความยากลำบากต่าง ๆ แต่การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกภายในกลับถูกนำเสนออย่างกระชับและไม่เน้นการเจาะลึก ผู้เขียนมักจะกล่าวถึงความรู้สึกว่า "รู้สึกโดดเดี่ยว" หรือ "รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ" แต่ไม่ได้ขยายความถึงผลกระทบทางจิตใจในระยะยาว หรือความซับซ้อนของอารมณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเหล่านั้นมากนัก

แผนผังเชิงความคิดจากการวิจารณ์หนังสือ

บทสรุป

หนังสือ เรื่อง “คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์” เป็นเรื่องราวการเดินทางอันยาวนานและ น่าประทับใจของชีวิตที่ก้าวข้ามผ่านความยากไร้ในชนบท สู่ความเป็นปราชญ์และผู้บริหารระดับสูงในแวดวงการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย หนังสือเล่มนี้เป็นบทพิสูจน์ที่ชัดเจนถึงพลังอันยิ่งใหญ่ของความเพียรพยายาม การใฝ่หาความรู้ และการยึดมั่นในอุดมการณ์ แม้จะเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ ตั้งแต่ความยากจนในวัยเด็ก ปัญหาด้านสุขภาพ การถูกดูแคลน ไปจนถึงความท้าทายในเส้นทางธรรมและการศึกษา แต่ผู้เขียน ไม่เคยย่อท้อ โดยใช้ “คันไถ” เป็นสัญลักษณ์ของรากฐานชีวิตที่แข็งแกร่ง และ “ปากกา” เป็นอาวุธในการไขว่คว้าความรู้ ซึ่งท้ายที่สุดได้นำพาไปสู่สถานะ “ศาสตราจารย์” ที่ได้รับการยอมรับ หนังสือเล่มนี้ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เรื่องราวชีวิตของผู้เขียนเป็นแรงบันดาลใจสำหรับทุกคนที่กำลังเผชิญกับอุปสรรค โดยแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าต้นทุนชีวิตจะต่ำเตี้ยเพียงใด หากมีความมุ่งมั่น ความอดทน และความพากเพียร ก็ย่อมสามารถก้าวข้ามทุกขีดจำกัดและประสบความสำเร็จในชีวิตได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสภาพชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวชนบทไทยในอดีต ตลอดจนบทบาทของสถาบันสงฆ์ ในการเป็นแหล่งพึ่งพิงและโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นความรู้ที่หาได้ยากจากตำราทั่วไป หนังสือเล่มนี้ เน้นย้ำถึงคุณค่า

และพลังของการศึกษา ในฐานะเครื่องมือสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในภาวะที่ยากลำบาก ผู้เขียนได้ถ่ายทอดบทเรียนชีวิตเกี่ยวกับการจัดการกับความยากลำบาก การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะเรื่องการเงิน การตัดสินใจในสถานการณ์คับขัน และการรักษาสมดุลระหว่างทางโลกและทางธรรมอย่างมีสติ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกัลยาณมิตร พระอาจารย์ ญาติโยม และผู้มีอุปการคุณหลายท่านที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือ สนับสนุน ในแต่ละช่วงของชีวิต ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่มีคุณค่าที่ควรมีอยู่ในห้องสมุดเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนของชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ :

พระราชปรียัติกวี. (2563). *คันไถ ปากกา และศาสตราจารย์*. กรุงเทพมหานคร: ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.

บทความในวารสาร :

สุปราณี สารรัตน์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 สู่การเรียนรู้เชิงรุกในการเรียนภาษาอังกฤษ. *วารสารปัญญา*. 28(2); 95.

สุธีร์ เครือวรรณ. (กันยายน-ธันวาคม 2566). อิทธิบาท 4 : ความรับผิดชอบ. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธ-โฆสปริทรรศน์*. 9(3); 238.

Reference

Book :

PhraRajapariyattikavi. (2020). *The Plow the Pen and the Professor*. Bangkok: Prayoonsarn Thai Printing. (in Thai)

Journal article :

Supranee Sararat. (May–August 2021). An Application of The Four Iddhipāda to Active Learning in English Learning. *Panya Journal*, 28(2); 95. (in Thai)

Sutee Kruawan. (September-December 2023). Iddhipāda 4: Responsibility. *Journal of MCU Pali Studies Buddhaghosapariyāyana*, 9(3); 238. (in Thai)